



LÄNSSTYRELSEN  
BLEKINGE LÄN

## Bevarandeplan för Natura 2000-område

*SE0410163 Tärnö-Harö-Brorsö*



## **Natura 2000**

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

## **Bevarandeplaner**

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för detta område skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

## **Tillståndsplikt och samråd**

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

## **Kartor**

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN  
BLEKINGE LÄN**

Åke Widgren

**Bevarandeplan för Natura 2000-området  
SE0410163 Tärnö-Harö-Brorsö**

Kommun: Karlshamn

Områdets totala areal: 492 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-10-25

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-11-01

Markägareförhållanden:

Karlshamns kommun

Staten (Fortifikationsverket)

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut  
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1110 - Sandbankar

1160 - Stora vikar och sund

1170 - Rev

1620 - Skär och små öar i Östersjön

1640 - Sandstränder vid Östersjön

4030 - Torra hedar

5130 - Enbuskmarker

6270 - Silikatgräsmarker

8230 - Hällmarkstorräng

9070 - Trädklädd betesmark

9190 - Näringsfattig ekskog

1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita*

## Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Tärnö-Harö-Brorsö bidrar till uppfyllandet av miljömålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Hav i balans samt levande kust och skärgård, och Ett rikt växt- och djurliv.

De prioriterade bevarandevärdena är naturtyperna rev, skär och små öar, stora vikar och sund, enbuskmarker och näringsfattig ekskog. Området innehåller bland annat fina exempel på kustpräglad näringsfattig ekskog. Skogsstyrelsen har avgränsat tre nyckelbiotoper på Tärnö. En av dessa omfattas delvis av naturvårdsavtal mellan Skogsstyrelsen och markägaren. Flera rödlistade arter förekommer inom området. Reven är viktiga som reproduktions- och uppväxtområde för till exempel sill och blåmussla.

## Beskrivning av området

Tärnö-Harö-Brorsö utgör ett sammanhängande område med öar och marina ytor som ansluter till två andra Natura 2000-områden, Tärnö-Yttre Ekö (SE0410133) och Bockön-Mjöö (SE0410124).

Tärnö är bergig och når på Drakaberget en höjd överstigande 35 meter över havet. Berggrunden utgörs i huvudsak av gnejs, men från Drakaberget i söder till Märraberget i nordost går en relativt bred diabasgång som delvis sätter sin prägel på vegetationen. Skogen på ön har uppstått efter att betet har upphört. Den har delvis karaktären av naturskog och innehåller spridda, äldre vanligtvis spärrgreniga träd (främst ek) samt däremellan mer eller mindre täta ungskogar som på bättre mark domineras av ek och på tunnare jordar har ett stort inslag av tall. Ofta är ekskogarna mer eller mindre invävda av vildkaprifol från marken och högt upp i kronorna. I områden med klappersten är skogen glesare. Ett stort antal skyddsvärda träd av främst ek och björk har registrerats inom området.

Harö består till stor del av hållmarker. Hållarna är glest bevuxna av enar och buskar av lövträd. I sydväst finns ett mindre område med tillräckligt djupt jordlager för att det ska kunna växa en björk-ekskog. Den mindre ön Haröskärv ingår i ett fågelskyddsområde.

Brorsö består till stora delar av hållmarker och blockiga marker. Ett mindre kärr är bevuxet med vasstarr. Öns hagmark utgör en mosaik av björkdungar och ekskog. Den döda ved som förekommer är i huvudsak av björk. Buskskiktet består av vildkaprifol, slån, druvfläder, berberis, spetshagtorn och stenros. En mindre diabasgång skär genom ön. Inom ramen för LIFE-projektet GRACE, som bedrivits under åren 2010-2016, har omfattande gallringar och röjningar genomförts och stora delar av Brorsö och Harö har restaurerats. 15 skyddsvärda träd av ek, björk och tall har registrerats på ön.

Den marina miljön runt Tärnö, Harö och Brorsö varierar i djupled mellan väldigt grunda områden till djupare sund som sträcker sig ner till cirka 17 meter. Till största delen domineras området av hårbotten med friska blåstångsbälten som utgör livsmiljö för flera andra organismer som fisk, kräftdjur, musslor och mossdjur. De mindre öarna är värdefulla för fågellivet. Havsmiljöförordningen omfattar allt havsvatten, och ett system för att bedöma miljöstatus är under utveckling. Den inledande bedömningen (2012) indikerar att god miljöstatus inte uppnås i Östersjön. Vattenförvaltningsförordningen omfattar kustvatten (ut till en nautisk mil utanför baslinjen) och den ekologiska statusen i området är bedömd som måttlig på grund av övergödning och miljögifter (2013).

Tärnö och öarna i dess närområde är attraktiva för det rörliga friluftslivet och Tärnö angörs av skärgårdstrafiken från Karlshamn sommartid.

Inom Natura 2000-området ligger Harö skjutfält, som är utpekad som riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § miljöbalken. I begreppet ”militär del” ingår även myndigheterna Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Försvarets radioanstalt (FRA) och Försvarets materielverk (FMV). Natura 2000-området påverkas av buller eller annan risk från den tillståndspliktiga militära verksamheten. Vid verksamhet som medför fara, spärras Harö av helt eller delvis för allmänheten. Landstigningsförbud för allmänheten råder endast vid pågående farlig verksamhet.

### **Vad kan påverka negativt**

#### *Ängs- och betesmarker*

- Minskad eller upphörd hävd i gräsmarkerna leder på sikt till igenväxning och en utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Tillskottsutfodring av djuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den hävdgynnade floran.

#### *Skog*

- Avverkningar, felaktiga röjningar eller bortplockning/förstörelse av död ved, som leder till att värdefulla element eller strukturer försvinner (till exempel grov död ved, hålträd, mulmträd eller värdefulla buskar) eller ljus- och fuktförhållanden ändras så snabbt och/eller mycket så störningskänsliga arter/organismgrupper påverkas negativt.
- Bristande trädkontinuitet, som på sikt leder till att ersättningsträd saknas när de gamla träden dör. Föryngring av ädellöv är en förutsättning för framtida kontinuitet av gamla och/eller grova träd.

#### *Marina områden*

- Mänsklig påverkan som till exempel byggnation, dumpning, muddring, båttrafik (svall, ljud, ankring, grumling), mineral/sand/sten-utvinning, utsläpp av olja och kemikalier kan också inverka negativt på den marina miljön.
- För stort uttag av fisk och bifångster i fisket kan påverka artsammansättningen och hela ekosystemet.
- Främmande arter, så som svartmunnad smörbult, kan påverka artsammansättningen.
- Marint avfall, inklusive dess nedbrytningsprodukter, kan orsaka skada på ekosystemet.

#### *Läderbagge*

- Det främst hotet mot läderbagge är igenväxning. När ekar som tidigare stått i mer öppna miljöer växer igen dör de i förtid på grund av konkurrensen.
- Läderbagge hotas av att glesa bestånd med gamla ädellövträd generellt blir allt mer sällsynta, samt av att bristen på död, grov ved blir vanligare i markerna. Långa avstånd mellan värdefulla livsmiljöer minskar dess spridningsmöjligheter och möjlighet till genutbyte med andra populationer.
- En alltför exponerad livsmiljö i överdrivet buskröjd hagmark nära havet kan vara ogynnsamt för läderbagge. Särskilt på våren då solen inte värmer lika mycket som på sommaren. Buskar i ridå mot havet utgör ett gott skydd inte bara för läderbaggen, utan även för andra arter.
- En bruten kontinuitet av jätteträd kan göra att ersättningsträd för arten att flytta till när den äldre generationens träd dör saknas.
- Då förekomsten av arten är isolerad är det nödvändigt att vid åtgärder eller planering av landskapet runt Natura 2000 ta hänsyn till möjligheten att minska isolering/fragmentering.

## Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§).

### *Skydd för området*

- Området saknar idag ett fullgott områdesskydd. En mindre del i väster (omkring 8 hektar) omfattas av naturvårdsavtal mellan Skogsstyrelsen och markägaren. Det bör utredas vilken form av skydd som är lämpligt för området. Exempel på möjliga skyddsformer är naturreservat (exempelvis en utvidgning av de befintliga naturreservaten Tärnö och Tärnö II) eller naturvårdsavtal.
- Djurskyddsområde enligt 7 kap. 12 § miljöbalken, med beträdnadsförbud 1 april – 15 juli, gäller för Haröskärv.
- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller generellt 100 meter från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Inom området har Länsstyrelsen år 2016 beslutat om utökat strandskydd till 300 meter.
- Tärnö, Harö och Brorsö betas, och skötselavtal finns mellan Länsstyrelsen och djurhållaren.
- Läderbagge och större vattensalamander är fridlysta enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga, döda eller störa djur samt ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Det är också förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser, vilket innebär att inte bara arterna, utan även deras livsmiljö under alla levnadsstadier är skyddade.
- Vattendirektivet. Miljökvalitetsnormer för vatten fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2013:19. Normerna ställer krav på vattnets kvalitet.
- Havsmiljödirektivet. Miljökvalitetsnormer för marin miljö fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt havsmiljöförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2012:18. Förordningen syftar till att upprätthålla eller nå en god miljöstatus i havsmiljön.
- Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan, aktionsplan för Östersjön.

### *Behov av åtgärder*

- Rönjningar kring gamla träd, främst ek, behöver sannolikt göras inom några år.
- Flera av naturtyperna på land är bristfälligt kända. Inventeringar av typiska och karaktäristiska arter behöver genomföras. Även områdets marina miljö behöver inventeras, eftersom kunskap om marina arter och naturvärden saknas.
- Områdets gränser och naturtyper bör kvalitetssäkras.

## Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

## Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

### 1110 - Sandbankar

---

*Areal:* 5,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

#### Beskrivning

Sandbankar består i huvudsak av sandiga sediment och skiljer sig topografiskt från omgivande botten. De är permanent täckta av havsvatten och kan vara fria från vegetation eller täckta av sjögräs eller makroalger. Ett område öster om Haröskär har klassats som sandbankar. Närmare uppgifter om naturtypens beskaffenhet saknas i nuläget.

#### Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 5,8 hektar. Förekommande typiska arter ska inte minska. Sedimentationen ska vara begränsad och strömförhållandena ska garantera en bra vattenomsättning och ett bra siktdjup. Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av fysiska skador av till exempel bebyggelse och bryggor, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrats.

#### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet går i nuläget inte att bedöma. En inventering av typiska och karaktäristiska arter är nödvändig.

## 1160 - Stora vikar och sund

---

*Areal:* 21,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Stora grunda vikar och sund är större havsvikar skyddade från kraftig vågexponering. Botten kan vara mjuk- eller hårbotten, men är ofta mosaikartad med artrika växt- och djursamhällen. Naturtypen är värdefull som reproduktionslokal för fiskarter som till exempel gädda, abborre, mört och löja. Naturtypen förekommer främst väster om Harö. Naturtypens beskaffenhet är inte närmare känd.

### Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 21,2 hektar. Utbredningen av typiska arter som borstnate, blåstång och ålgräs ska vara stabil eller öka. Områdets förutsättning som reproduktions- och uppväxtområde för fisk som gädda, abborre och löja ska vara god. Ekosystemet ska vara i balans med förekomst av rovfisk, exempelvis gädda och abborre.

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av fysiska skador av till exempel bebyggelse och bryggor, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrats.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet går i nuläget inte att bedöma. En inventering av typiska och karaktäristiska arter är nödvändig.



## 1170 - Rev

---

*Areal:* 225,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Rev består av sten eller block som höjer sig över omgivande botten. De ska ha täta och välmående blåstångsbälten och en intakt zonering av växtsamhällen. Artrikedomen ska vara hög och bestå av fisk samt mjuk- och hårbottenarter. Naturtypen upptar stora ytor vid bland annat Norra och Södra Brotten, Haröflätt och Svartaskärsbrott. Djupet går på sina ställen ner till cirka 15 meter och botten är troligtvis mosaikartad där de djupare delarna är flacka och domineras av finare sediment. Någon närmare kunskap om revens beskaffenhet inom området finns dock inte.

### Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 226 hektar. Reven ska präglas av en naturlig zonering och djuputbredning av fastsittande alger och filtrerande djur. Utbredningen av de typiska arterna sågtång, blåstång och blåmussla ska vara bestående eller öka. Reven fungerar som reproduktions- och uppväxtområde för djurarter exempelvis sill och blåmussla. Näringsväven ska fungera i balans med en naturlig förekomst av rovfisk.

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av fysiska skador, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Sedimentationen bör vara begränsad. Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet går i nuläget inte att bedöma. En inventering av typiska och karaktäristiska arter är nödvändig.

## 1620 - Skär och små öar i Östersjön

---

*Areal:* 22,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Skär och små öar består av urberg eller morän och den anslutande undervattensvegetationen ingår i naturtypen. Öarna är i regel trädlösa och utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. Vegetationen består av arter som är anpassade till torka, vind- och saltpåverkan samt frånvaro av egentlig jordmån. Haröskärv i områdets östra del har klassats som naturtypen skär och små öar i Östersjön. Naturtypens beskaffenhet är inte närmare känd.

### Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 22,8 hektar. Utbredningen av typiska arter som blåstång, styvmorsviol, gul fetknopp och blåmussla ska vara bestående eller öka. Området bör ha många häckande fågelarter och det ska finnas en naturlig näringstillförsel orsakad av spillning från häckande fåglar. Undervattensvegetationen ska präglas av en naturlig zonerings och djuputbredning av fastsittande alger och filtrerande djur.

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av fysiska skador av till exempel bebyggelse och bryggor, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrats.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet går i nuläget inte att bedöma. En inventering av typiska och karaktäristiska arter är nödvändig.

## **1640 - Sandstränder vid Östersjön**

---

*Areal:* 0,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

En liten strandremsa vid Sandvik på Tärnös sydsida är av typen sandstränder vid Östersjön. Sandstranden fortsätter in i det anslutande Natura 2000-området Tärnö-Yttre Ekö. Marviol som är typisk art för naturtypen förekommer. För övrigt är naturtypens beskaffenhet inom området inte närmare känd.

### Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 0,1 hektar. Markvegetationen ska vara intakt och ha en naturlig artsammansättning. Stranden ska ha en naturlig förekomst av tång, och vattenkvaliteten ska vara god. Den typiska arten marviol ska förekomma med en livskraftig population.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet går i nuläget inte att bedöma. En inventering av typiska och karaktäristiska arter är nödvändig.

## **4030 - Torra hedar**

---

*Areal:* 5,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Naturtypen torra hedar finns på Tärnö, vid Sandviken, på Drakaberget samt i nordost på och i anslutning till Märraberget. Naturtypens beskaffenhet är inte närmare känd, men växter som tjärblomster, backnejlika och bockrot har uppgivits, liksom den rödlistade arten vittåtel (sårbar).

### Bevarandemål

Naturtypens areal ska uppgå till minst 5,6 hektar. Gräsmarken ska vara starkt präglad av hävd. Växter av igenväxningskaraktär får inte förekomma. För naturtypen typiska arter ska förekomma.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet går i nuläget inte att bedöma. En inventering av typiska och karaktäristiska arter är nödvändig.

## 5130 - Enbuskmarker

---

*Areal:* 38,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

*Ny Areal:* 39,5 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Enbuskmarker finns på både Tärnö och Harö. På Harö täcker de större delen av ön. Öns betesmark har restaurerats inom ramen för LIFE-projektet GRACE. Bland hävdgynnade växtarter på Harö märks bland annat backnejlika, knägräs, pillerstarr och spåtistel, som alla är typiska arter för naturtypen. Naturtypens beskaffenhet på Tärnö är bristfälligt känd.

### Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 39,5 hektar. Gräsmarken ska vara öppen till halvöppen och ha ett betydande inslag av gamla och/eller hävdformade enar eller låga, breda och förhållandevis glesa snår med en. Inslaget av träd och buskar som bedöms som igenväxningsvegetation ska vara litet. Kärlväxtfloran ska vara artrik och dominerad av hävdgynnade arter. De typiska arterna backnejlika, knägräs, pillerstarr och spåtistel ska förekomma i livskraftiga populationer.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ordinärt - gott på Harö, medan det på Tärnö inte går att bedöma i nuläget. En inventering av typiska och karaktäristiska arter är nödvändig.

## 6270 - Silikatgräsmarker

---

*Areal:* 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

*Ny Areal:* 4,7 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

På Harö har tre delområden bedömts vara silikatgräsmarker. Öns betesmark har restaurerats inom ramen för LIFE-projektet GRACE. Den rödlistade arten vittåtel har påträffats, liksom de typiska arterna som knägräs, pillerstarr, liten blåklocka, backnejlika, mandelblomma och svartkämpar.

### Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 4,7 hektar. Gräsmarken ska vara starkt präglad av hävd. Förekomsten av träd och buskar som bedöms som igenväxningsvegetation ska vara liten. Kärlväxtfloran ska vara artrik och dominerad av hävdgynnade arter. Typiska arter som knägräs, pillerstarr, liten blåklocka och backnejlika ska förekomma i livskraftiga populationer.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet går i nuläget inte att bedöma. En inventering av typiska och karaktäristiska arter är nödvändig.

## 8230 - Hällmarkstorräng

---

*Areal:* 6,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Mindre ytor på alla tre öarna har klassats som hällmarkstorräng. På Brorsö har typiska och hävdgynnade arter som knägräs och vårtåtel noterats, och på Tärnö gul fetknopp och styvmorsviol, men för övrigt är naturtypens beskaffenhet inte närmare känd. På Tärnös västsida finns ett inslag av små hällkar där strandpadda tidigare har förekommit, men artens nuvarande status på ön är oklar.

### Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 6,2 hektar. Igenväxningsvegetation får inte förekomma. Kärleväxtfloran ska domineras av konkurrenssvaga arter. De typiska arterna knägräs, vårtåtel, gul fetknopp och styvmorsviol ska förekomma i livskraftiga populationer.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är sannolikt gott, men en inventering av typiska och karaktäristiska arter är angelägen.

## 9070 - Trädklädd betesmark

---

*Areal:* 9,8 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

*Ny Areal:* 8,9 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Större delen av Brorsö utgörs av trädklädd betesmark. Öns betesmark har restaurerats inom ramen för LIFE-projektet GRACE. Ytterst få hävdgynnade arter har noterats efter restaureringen, exempelvis vårbrodd, bockrot och gökärt. Den sistnämnda är typisk art för naturtypen.

### Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 8,9 hektar. Bete ska påverka området dynamik och struktur. På sikt ska det förekomma äldre träd och förnygring av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska på sikt bli olikåldrigt, artrikt och flerskiktat och det ska finnas ett buskskikt. Det ska finnas följande substrat i lämplig omfattning: liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd, träd med hackspettsbohål, träd med skador eller döda delar.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ordinärt. I takt med att träden åldras och rätt skötsel utförs kommer fler av de önskvärda strukturerna att uppstå. Viss utglesning av trädskiktet behövs.



## 9190 - Näringsfattig ekskog

---

*Areal:* 28,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Näringsfattig ekskog förekommer i huvudsak inom tre delområden på västra, centrala och östra Tärnö. På västra delen av Tärnö finns en drygt 18 hektar stor nyckelbiotop (ädelövnaturskog dominerad av ek), varav en del omfattas av naturvårdsavtal. På öns östra del finns en mindre nyckelbiotop med ekskog på blockig mark. Inslag av större hållmarker finns på Märraberget i nordost, Drakaberget i söder och på nordvästra delen av ön. Bland vanliga växtarter i området kan nämnas stensöta, vildkaprifol och björnbär. Ett flertal rödlistade arter har påträffats, bland annat gammelekslav (sårbar), rosa lundlav (sårbar), gul dropplav (nära hotad), blyertslav (nära hotad), liten sönderfallslav (nära hotad), oxtungsvamp (nära hotad), läderbagge (nära hotad) och flikros (nära hotad).

### Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 28,7 hektar. Småskaliga naturliga processer, som åldrande, avdöende, omkullfallna träd och luckbildning ska påverka skogens dynamik och struktur. Ek ska utgöra ett dominerande inslag. Det ska finnas gamla träd av ek, och förnygring med nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Död ved ska förekomma rikligt. Den typiska arten vildkaprifol ska förekomma i en livskraftig population.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms i nuläget som gott, men röjning kring vidkroniga ekar kan komma att behövas.

## 1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita*

---

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

### Beskrivning

Läderbagge är knuten till äldre ihåliga lövträd med mulm (löst material som till största delen består av nedbruten ved). I Sverige förekommer den främst i ek, men även i ask, lind, bok och andra lövträd. Läderbaggens livsmiljöer utgörs av trädbärande hagmarker, alléer och parker, men ibland även av mer slutna ekdominerade bestånd. God solexponering påverkar mikroklimatet inne i hålträden, och läderbaggen föredrar träd som står fristående eller halvöppet. Läderbaggen förekommer endast i områden med mycket gamla ädellövträd och indikerar genom sin förekomst att miljön är mycket värdefull och att artrikedomen av andra vedlevande skalbaggar är troligen hög. I Blekinge förekommer läderbaggen kustnära i hela länet, med en koncentration av lokaler mellan Ronneby och en bit öster om Karlskrona. Detta område ses som en nationell värdeattrakt för läderbaggen, som är särskilt viktigt att prioritera i arbetet med att bevara arten.

Larven lever inne i stamhåligheternas mulm, där de gnager på den omgivande, fastare, döda veden. Arten kan stanna mycket länge i samma träd, vilket gör att stora mängder av de karaktäristiska exkrementerna efter hand ansamlas inuti träden. Larvutvecklingen tar i Sverige 3-4 år. Förpuppningen sker under sommaren i en ganska fast kokong i stamhåligheterna. Den fullbildade skalbaggen lever upp till en månad och påträffas i juli och augusti. Ibland kan de ses krypa på stammarna, men oftast uppehåller de sig inne i hålträden.

Läderbagge har begränsad spridningsbenägenhet och de flesta individer stannar under hela sin livstid i det träd där de kläckts. Den längsta dokumenterade sträcka som arten förflyttat sig är i Sverige 500 meter. De flesta förflyttningar som görs är dock korta, 50-100 meter, trots att lämpliga träd finns på längre avstånd. Om avstånden är längre mellan lämpliga hålträd får isoleringseffekten stor betydelse för artens förekomstmönster.

Arten gynnas av betesdrift och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som håller trädskiktet glest och luckigt, med god möjlighet för ljuskrävande träd som ek att utveckla mulmträd och att föryngra sig. Läderbaggen är rödlistad som nära hotad och hotas av flera orsaker, bland annat igenväxning och en bruten kontinuitet av jätteträd.

Fynd av läderbagge har rapporterats från två träd, ett på nordöstra delen, och på den sydvästra sidan av Tärnö. Båda fynden gjordes år 2000. Det är dock osäkert om läderbagge ännu finns kvar på ön. I den nordöstra delen av ön har håligheten i eken där fyndet rapporterats från blivit så stor att all mulm runnit ut. Eken kallas Fiskegökaeken. I den västra delen av ön har spillning av läderbagge eftersökts vid trädinventeringen som genomfördes 2008 utan att hittas. Ett par grövre ekar med håligheter finns dock i närheten av det rapporterade fyndet.

### Bevarandemål

Läderbagge ska förekomma i området. Näringsfattig ekskog, som är läderbaggens livsmiljö, ska bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för denna.

### Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för läderbagge bedöms som ordinärt eller minskande. Förekomsten är isolerad och den har sannolikt inget utbyte med fastlandspopulationer av läderbagge. Det är dessutom osäkert om arten ännu förekommer inom området. Grova ekar finns spritt över hela ön, men många av dem har ett åtgärdsbehov. För att säkra kontinuiteten av grova ekar behöver även yngre ekar och efterträdare friställas.

## Dokumentation

- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen. [www.artportalen.se](http://www.artportalen.se) (uttag 2016-10-28).
- HELCOM. 2007. Baltic Sea Action Plan, [www.helcom.fi](http://www.helcom.fi).
- Jordbruksverket. 2004. Ängs- och betesmarksinventering. Tillgänglig: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1985. Föreskrifter med förbud till skydd för djurlivet i Blekinge läns skärgård. Dnr. 11.122-870-83.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2015. Ängs- och betesmarksinventeringen. Opublicerat.
- Länsstyrelsen i Blekinge Län. 2016. Beslut om utvidgat strandskydd i Karlshamns kommuns kust- och skärgård, Dnr 511-4303-15.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Skogsstyrelsen. 2000. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 667-2000, N 670-2000, N 932-2000.
- Skogsstyrelsen. 2003. Naturvårdsavtal. ObjektID: 2983277.
- Trädportalen. [www.tradportalen.se](http://www.tradportalen.se) (uttag 2016-11-10).
- VISS VattenInformationsSystem Sverige, [www.viss.lansstyrelsen.se](http://www.viss.lansstyrelsen.se) (uttag 2016-10-12).

## Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta.

